

KLA 220
ANADOLU TARİHİ COĞRAFYASI

Aiolia (Aeolia)
Bölgesi

AİOLIA BÖLGESİ

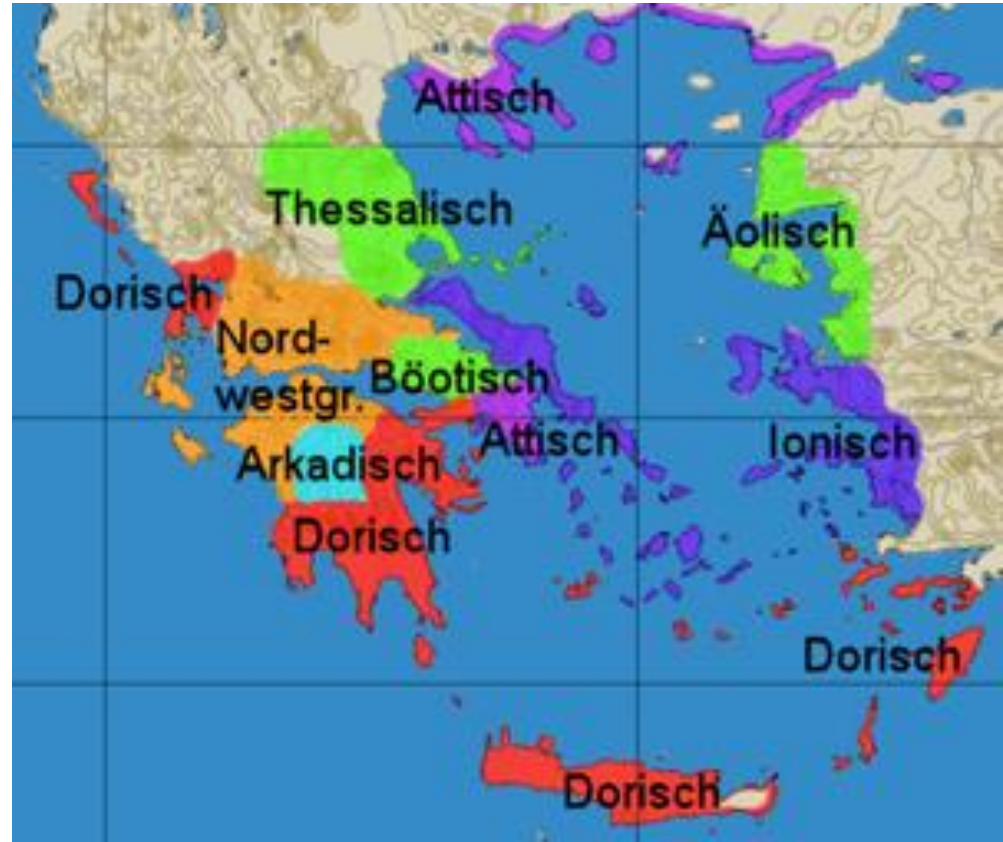
Antik Kaynakça:

- Strabon, Geographika (Coğrafya, çev. A. Pekman, 2000)
- Ksenophon, Anabasis (Onbinlerin Dönüşü, çev. T. Gökçöl, 1998)
- Pausanias, Periegesis tes Hellados (Pausanian Description of Greece, çev. W. H. Jones, 1918-1935)
- G. Plinius Secundus, Naturalis Historia (Pliny Natural History, çev. H. R. Rackham, W. H. S. Jones – D. E. Eichholz, 1938-1971)

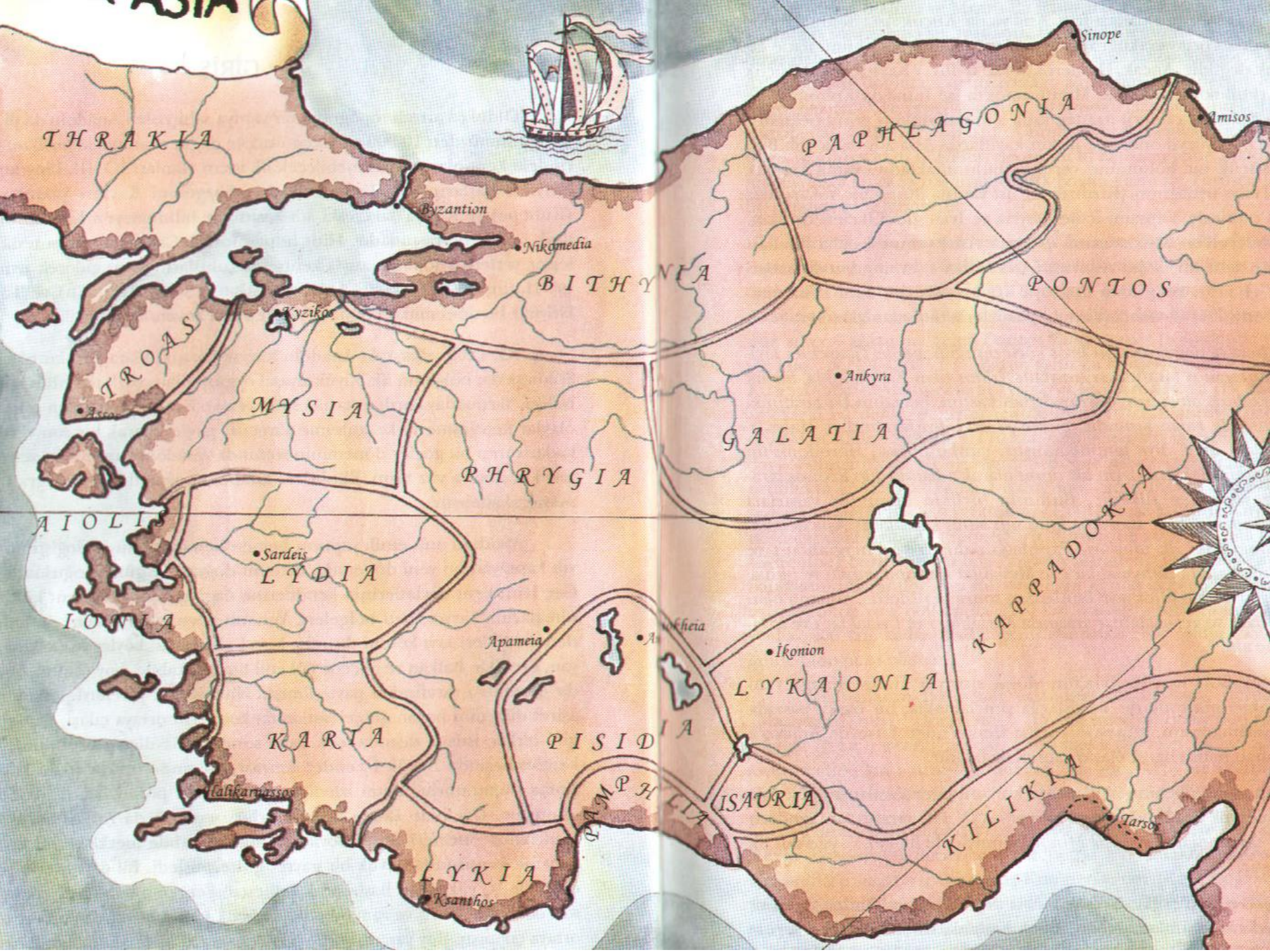
AİOLIA BÖLGESİ

Kaynakça:

- BEAN, G., Aegean Turkey, 1979.
- RADT, W., Pergamon Antik Bir Kentin Tarihi ve Yapıları, 2002.
- BOEHLAU, J. -SCHEFOLD, K., Larisa am Hermos I. Die Ergebnisse der Ausgrabungen 1902-1934, 1940.
- LAGONA S., Kyme Eolica içinde Arslantepe, Hierapolis, İasos, Kyme, 1993, s. 249-300
- UMAR, B., Aiolis. Ak Yayınları Kültür Kitapları Serisi 3.

- **M.Ö. 11. yüzyılın sonlarına doğru kuzey Yunanistan'ın Thessalia ve Boiotia bölgelerinden küçük gruplar halinde göç eden Aioller, Lesbos (Midilli) Adası ve Tenedos (Bozcada) ile Batı Anadolu'nun kuzey kesimine yerleşmişlerdir.**
- **Adını eski Yunanca'nın Aiol lehçesini kullanan Aiollerden alan Aiolia/Aiolis Bölgesi, kuzeyde Mysia, güneyde Ionia, doğuda Lydia, batıda Ege Denizi ile sınırlıdır.**

THRAKIA

Byzantion

Nikomedia

ΠΑΡΗΛΛΑΓΟΝΙΑ

Sinope

Amisos

BITHYNIA

PONTOS

ΤΡΩΑΣ

Myzikos

Ankyra

MYSIA

GALATIA

PHRYGIA

ΑΙΟΛΙΑ

Sardeis

LYDIA

ΙΩΝΙΑ

Apameia

Aphesia

Ikonion

ΚΑΡΡΑΔΟΚΙΑ

ΚΑΡΙΑ

PISIDIA

ΛΥΚΑΟΝΙΑ

Calikarnessos

ΠΑΜΦΥΛΙΑ

ISAURIA

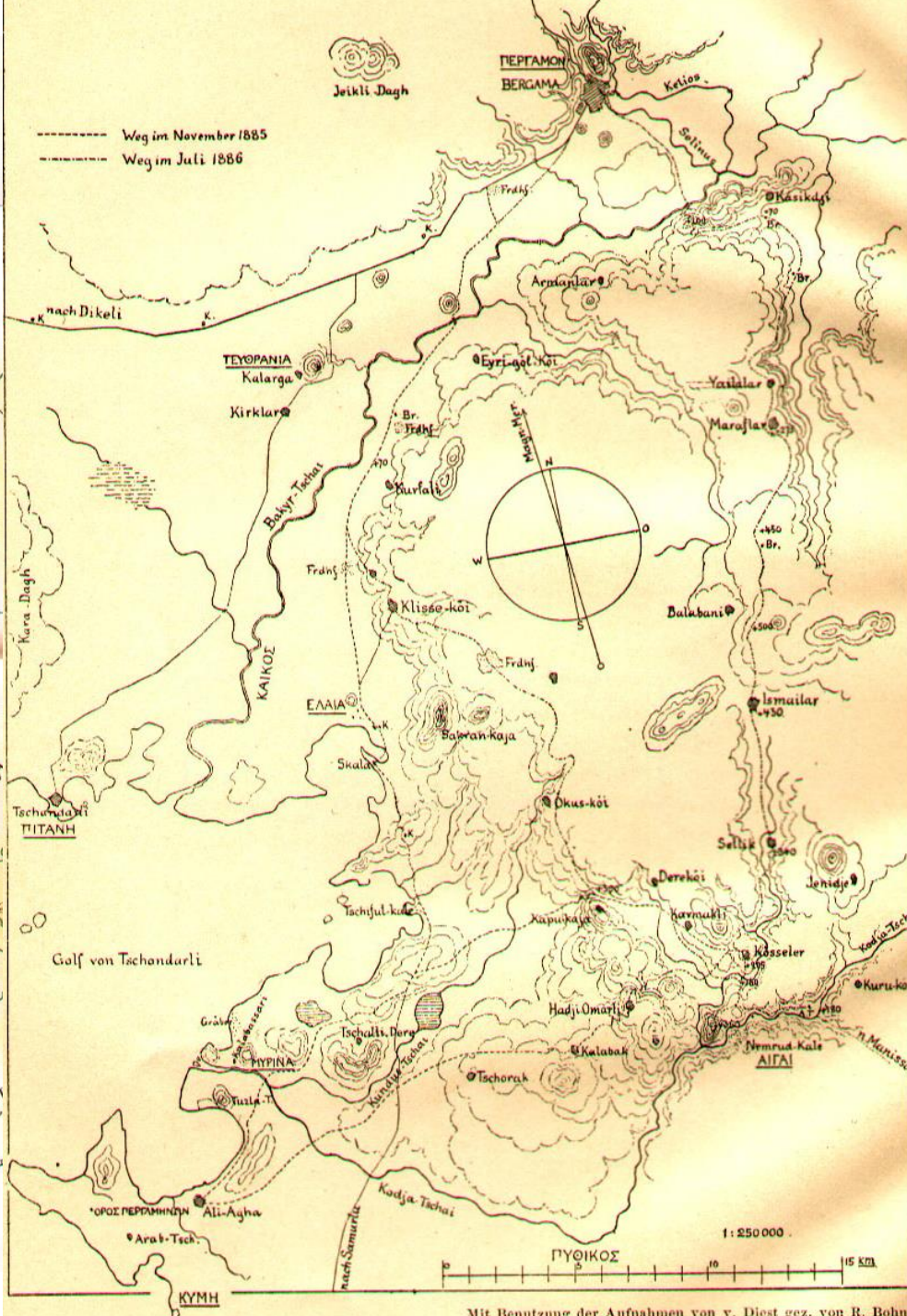
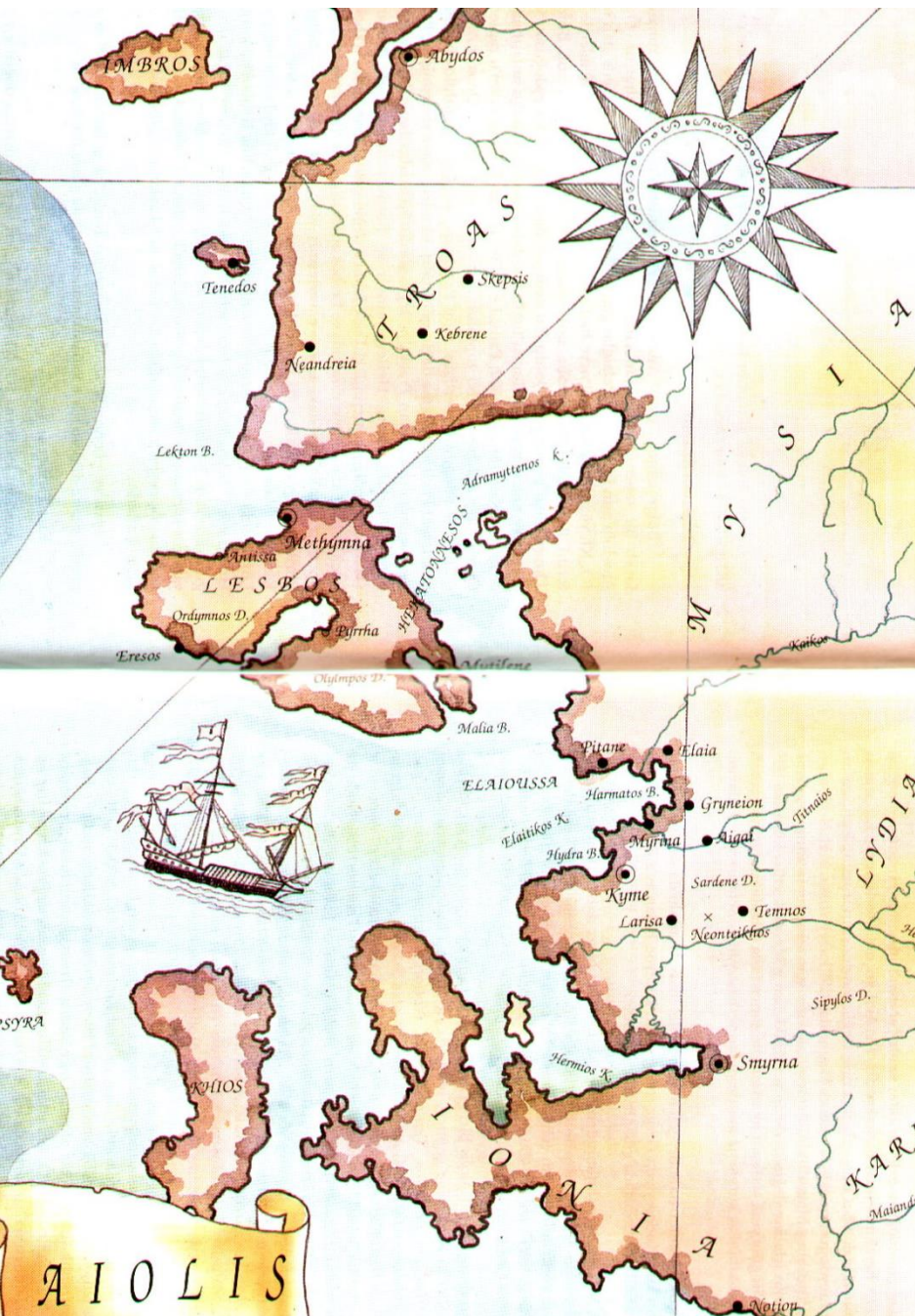
ΚΙΛΙΚΙΑ

LYKIA

Ksanthos

Tarso

- **Aiolia/Aeolia Bölgesi, kuzeyde Mysia, güneyde Ionia, doğuda Lydia, batıda Ege Denizi ile sınırlıdır.**
- **Erken dönemlerde bölgenin güney sınırı, İzmir körfezinin doğusunda bir Aiol kenti olan ve daha sonra Ionia'ya dâhil edilen Smyrna'ya kadar uzanıyordu. Smyrna'nın (Eski İzmir/Bayraklı) Ionia bölgesine katılmasının ardından, bölgenin**
- **güney sınırını Hermos (Gediz) Irmağı,**
- **kuzey sınırını ise Pitane (Çandarlı) ile Kaikos (Bakırçay) Irmağı,**
- **iç kesimlerindeki sınırını ise, ASPORDENE (Yunt Dağı) ve hemen güneyindeki SARDENE (Dumanlıdağ) Dağı oluşturmaktadır.**

Mit Benutzung der Aufnahmen von v. Diest gez. von R. Bohm

AİOLIA BÖLGESİ

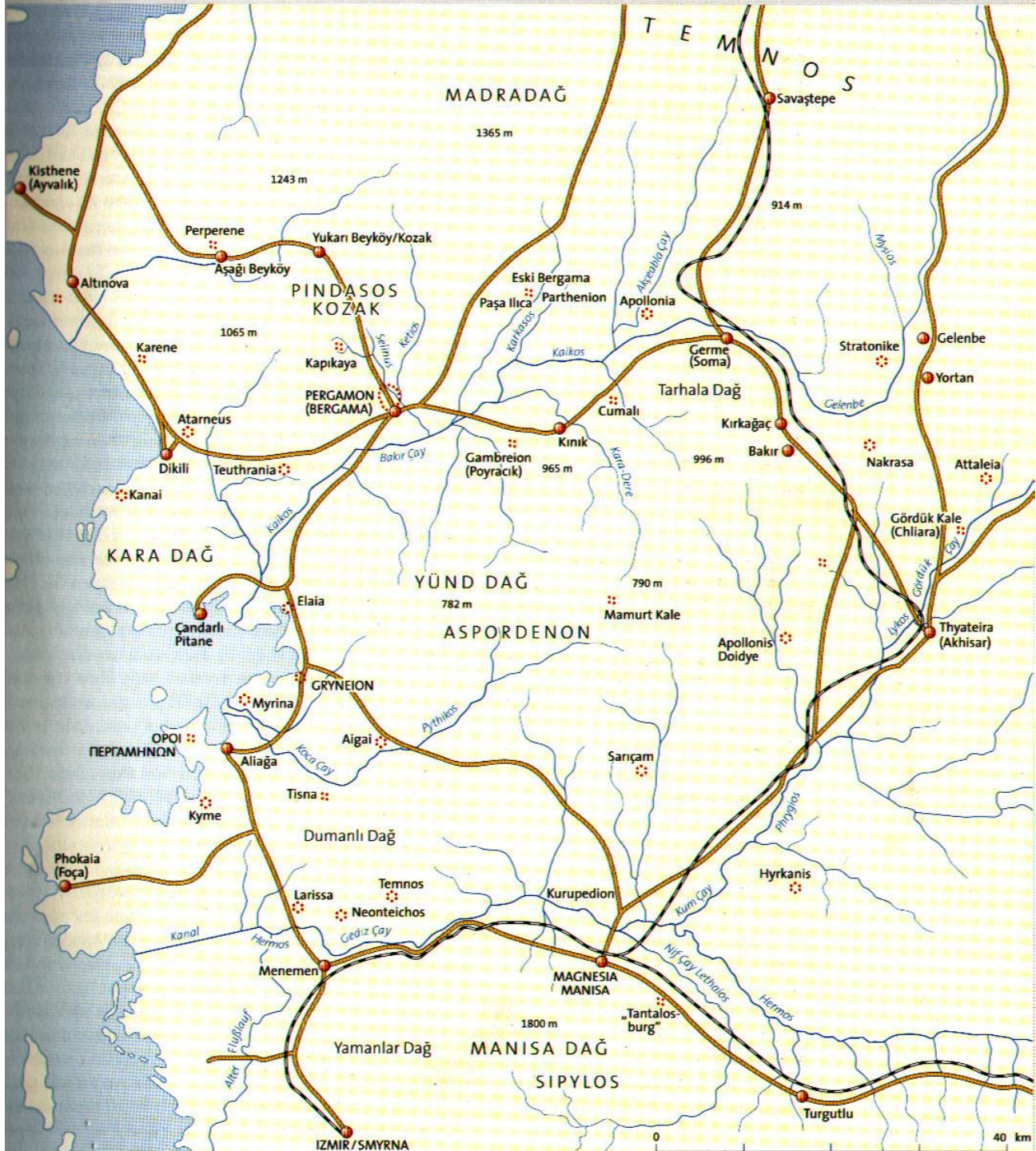
Aiolia Bölgesinin;

- Doğusunda Lydia
- Güneyinde İonia
- Kuzeyinde Mysia
- Batısında Ege Denizi yer almaktadır.

AİOLİA BÖLGESİ

(Adını, M. Ö. XI. yy.da Thessalia'dan gelen Aiolislerden alır.
Anadolu'nun kuzey batısında, Mysia ile İonia arasındaki bölge. Edremit ve İzmir Körfezleri arasındaki kıyı kesimiyle, Kaikos (Bakırçay) ve Hermos (Gediz) Irmakları arasında kalan bölgenin Antik çağdaki adıdır.

Pergamon	: Bergama (Mysia sınırlarında olup ancak Aiolia'da da kabul edilir)
Aigai	: Köseler Kalesi
Atarneus	: Dikili
Lesbos	: Midilli
Mytilene	: Midillideki 5 aiol kentinin en büyüğü
Pitane	: Çandarlı
Elaios Eleia	: Zeytindağ
Myrina	: Çandarlı Körfezi, Kalabaksaray
Gryneion	: Temaşa Burnu, Yenişakran
Kyme	: Aliağa
Larisa	: Buruncuk

Herodotos'a göre (I.Kitap,149)

... Aiollerin kentlerine gelince, onlar da şunlardır: Phrikon'un kenti denilen Kyme, Larisa, Neonteikhos, Temnos, Killa, Notion, Aigiroessa, Pitane, Aigaia, Myrina, Gryneia; eski on bir Aiol sitesi bunlardır; on ikinci olan İzmir'i, İonlar konfederasyondan ayırmışlardı; zira bu siteler de, anakarada on iki taneydiler. Aioller, toprağı İonlar'inkinden daha bereketli ama havası onun kadar güzel olmayan bir ülkede yerleşmişlerdir.

(I.Kitap,150)

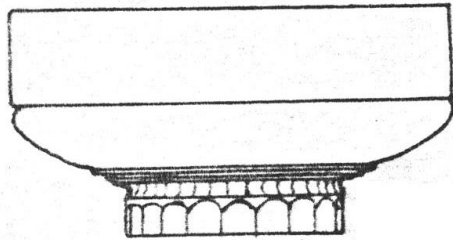
Bakınız nasıl kaybettiler Aioller İzmir'i: Politik karşıtlarına yenik düşen ve yurtlarından göçen Kolophonlu'lar bu kente sığınmışlardı. Bu Kolophon'lu sürgünler, İzmirlilerin, Dionysos bayramını kutlamak üzere surların dışına çıktıkları zamanı beklediler, sonra kapıları kapatıp kenti ele geçirdiler. Bütün Aioller yardıma koştular; bir anlaşma yapıldı: İon'lar bütün taşınabilir eşyayı geri verecekler, Aiol'ler de bunları alıp İzmir'den çıkacaklar. İzmirliler kabul ettiler, öbür on bir kent bunları paylaşıp kendi yurtdaşları arasına kattılar.

(I.Kitap, 151)

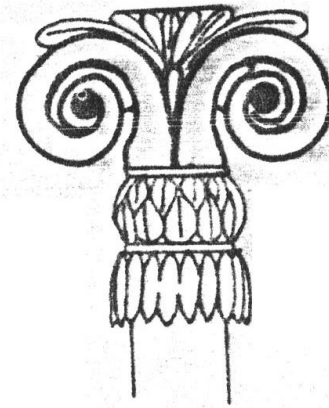
Anakaradaki Aiol kentleri iŖte bunlardır, zira İda bölgesinde kurulmuş olanları bunlardan ayrılmışlardır. Adalardakilere gelince, beş tanesi Lesbos'tadır; Tenedos'ta yalnız bir kent vardır. Adalardaki bütün İon'lar gibi, Lesbos ve Tenedos'taki kentlerin de Kyros'tan çekindikleri yoktu.

- Bölge adını Theselia ve Boiotia'dan Küçük Asya'ya gelmiş olan Hint-Avrupa kökenli göçmenlerden almıştır.
- Bu bölgede önceleri Anadolu'nun yerel halklarından olan Lelegler ve Pelasglar yaşıyorlardı.
- Bölgeye adını veren Hint-Avrupa kökenli bu göçmenler Anadolu'ya 11. yüzyılın içlerinde gelmeye başlamıştır.
- Strabon'a göre Aiol göçü İonlar'inkinden dört kuşak önce başlamıştır.
- M.Ö. VII. Yüzyılın başlarından itibaren Lydia Devleti'nin egemenliğinin altına girmiştir.
- M.Ö. VI. Yüzyılın ortalarında ise tamamen kral Kroisos'un egemenliğini tanımıştır.
- Lydia Krallığı'nın yıkılışından sonra Pers İmparatorluğu'na bağlanmıştır ve satraplık sistemi içine alınmıştır.

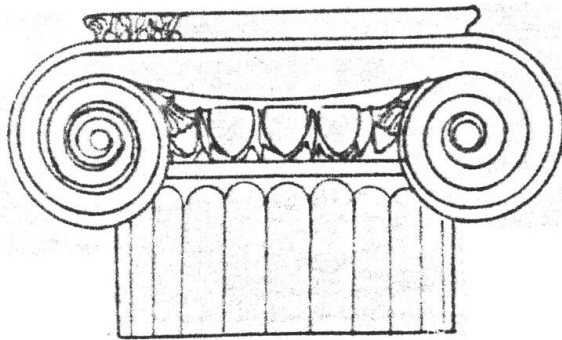
- M.Ö. 334'te Büyük İskender'in ölümünden sonra komutanları Antigonos, Lysimakhos ve Seleukos'un yönetimi altına girmiştir.
- M.Ö. 228'ten sonra Bergama Krallığı egemenliği altına girmiştir.
- M.Ö. 190'da Romalılar ve III. Antiokhos arasındaki Magnesia savaşı ardından M.Ö. 188'de yapılan Apameia Barışı sonrasında Romalılar tarafından tamamen Bergama Krallığı'na bırakılmıştır.
- M.Ö. 133'te Bergama Kralı III. Attalos'un vasiyeti ile bu bölge Roma'ya bırakılmış ve Asia Eyaleti'ne bağlanmıştır.

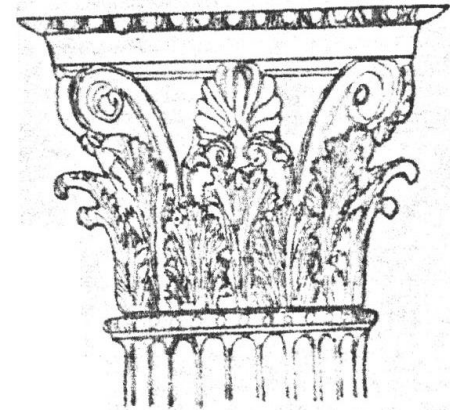
dor

ion
(eol)

ion

korint

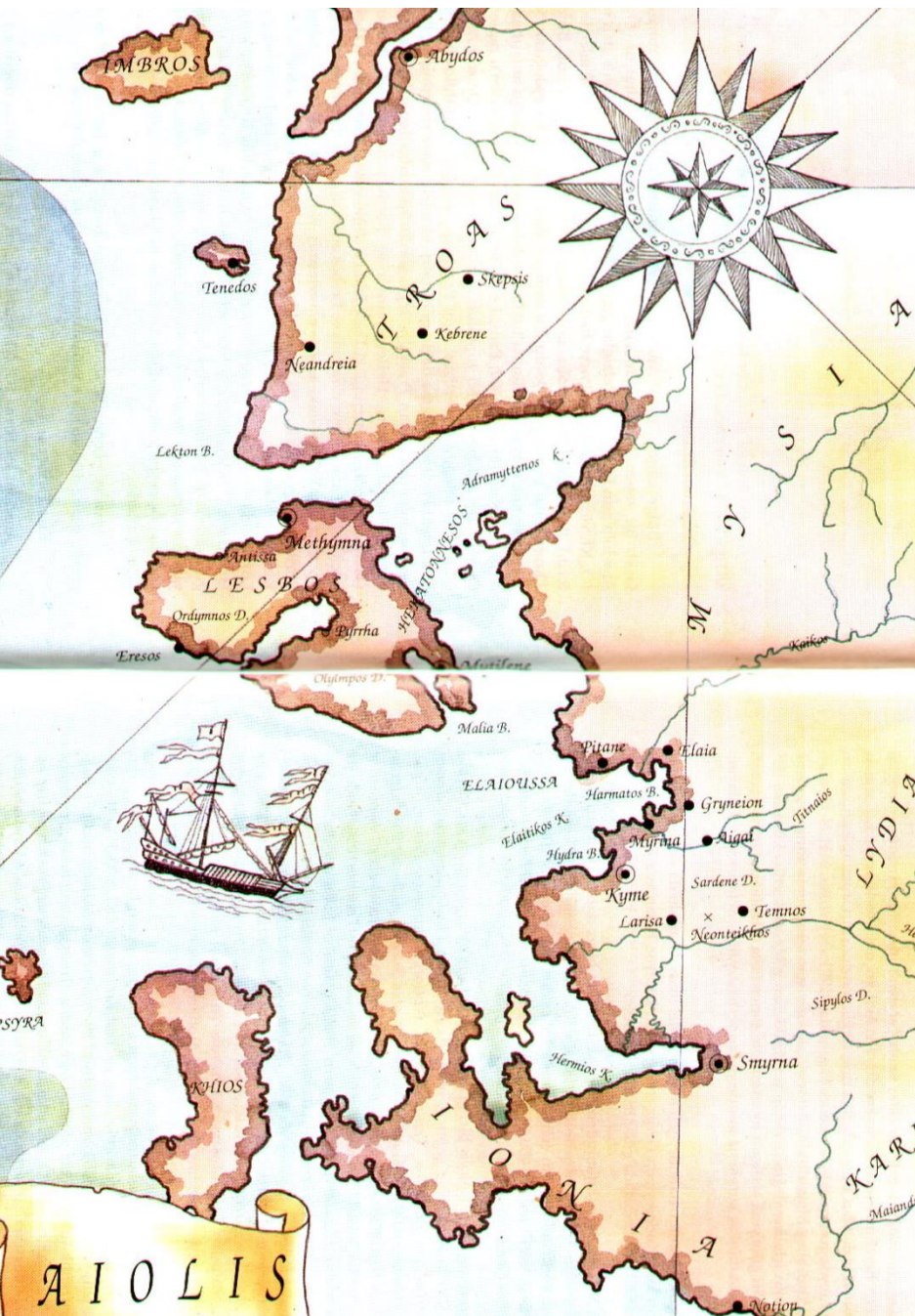

36 c- Aiol başlığı. Bayraklı. Bir duvarda malzeme olarak kullanılmıştır
(Bkz. Lev. 14). M.Ö. 570-560. İzmir Arkeoloji Müzesi. Yivler başlıkta başladığına ve sütun gövdesinde devam ettiğine göre başlık bundan ibarettir. Sütunlarla, Bayraklı tapınağında görülen "facette"ler (E. Akurgal, Eski İzmir Lev. 173a) yerine yivlerin kullanılmaya başlanması bir yeniliktir. Böylece sütunların güneşte istenmeyen pırıltılar yapması önlenmiş olmaktadır. Sütunlarda yivlerin kullanılmaya başlanması Foça örneğinde de (Lev. 104a) görüldüğü üzere yaklaşık M.Ö. 570 sralarına rastlar.

Larisa

- Aiolia Bölgesi'nde yapılan arkeolojik kazılar, bölgenin sanatsal faaliyetleri hakkında az da olsa bilgi edinmemizi sağlamaktadır. Aioller, kuzeybatı Anadolu'ya yerleşmeleri ile birlikte gri seramik türünü Lesbos ve Troia'dan öğrenip benimsemiş, bu geleneği yerleştikleri bölgede uygulamışlardır. Literatüre Gri Aiol seramiği olarak geçen bu seramikler, Pitane'de (Çandarlı), Smyrna'da (Eski İzmir/Bayraklı), Gryneion'da (Temaşa Burnu) ve bir İon kenti olan ancak Aiolia Bölgesi'nde yer alan Phokai'da (Eski Foça) ele geçmiştir. Smyrna, Kyme, Pitane, Larisa kentlerinde ele geçen heykeltraşlık eserler ile ortaya çıkarılan tapınaklar ve mimari kalıntılar da bölgenin sanatsal etkinliğini kanıtlamaktadır.
- M.Ö. 750-700 yıllarında Aiollerin destan üretme dönemini sürdürmeleri, insanlık tarihinin en büyük yazın eseri olan İlyada'nın ortaya çıkmasını sağlamıştır. Homeros birbirinden ayrı olan üç destanı Troia Savaşı, Helena'nın kaçırılışı ve Akhilleus'un öfkesi adlı üç konuyu bir araya getirerek bu eserini yaratmıştır. Aiol ve İon lehçelerinin karışımından oluşan bu destanın bu iki lehçeyi de kullanan Smyrna'da derlendiği kabul görmektedir. Aiol lehçesi, Yunan diline en yakın lehçe olarak kabul edilmektedir. Bu lehçe Anadolu'daki Aiol kolonilerinde, Smyrna'nın kuzeyinde, Hellespontos'ta; Yunanistan'daki Boiotia'da, Thessalia'da ve Lesbos adasında konuşulmaktaydı. Aiolia epos ve mitoloji yazarlarının yanı sıra düz yazı türünün de yurdu olmuştur. M.Ö 7. ve 6. yy'da yaşayan ozanların büyük bir çoğunluğu Aiolia kökenlidir. Hellen yazınının ünlü kadın ozanlarından olan Sappho (M.Ö 630–560) ile Aiol lehçesinin en büyük ozanlarından Alkaios da (M.Ö 630–560) Aiolia'lı ozanlar arasında sayılabilir.

Mit Benutzung der Aufnahmen von v. Diest gez. von R. Bohm

PİTANE (ÇANDARLI)

- Önemli bir liman kentidir.
- Kaikos ırmağı ağzının biraz batısında yer alır.
- Körfezin kuzey kıyısında kurulmuştur.
- Yerleşim yarımada üzerinde yer almaktadır.
- Nekropolü yerleşim alanının dışında, kuzeyde yer alır.
- Nekropol buluntuları önemlidir.
- Günümüzde modern yerleşmenin altında kalmıştır.

Çandarlı-Pitane

Pitane Nekropolü ve Buluntuları

4 Zwei Vasen. Mittelorientalisierender Stil. 600–575 v. Chr. a) Dinos aus Pitane (Çandarlı). Izmir, Archäologisches Museum. – b) Dinos aus Anatolien. Basel, Antikenmuseum

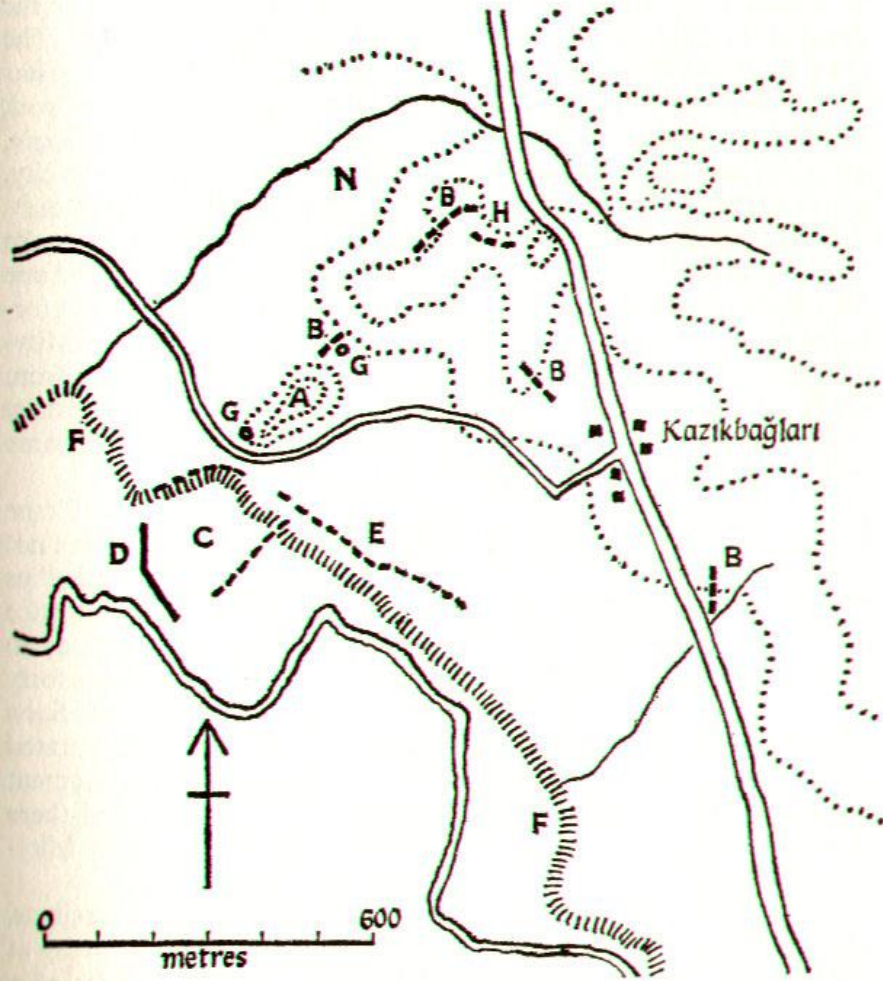

10 a–f) Archaische Nekropole von Pitane (Çandarlı). Einzelne Gräber nach der Freilegung. Die Becher auf Tafel 11 sind aus den Bruchstücken der Brandgräber b) und c) zustande gekommen

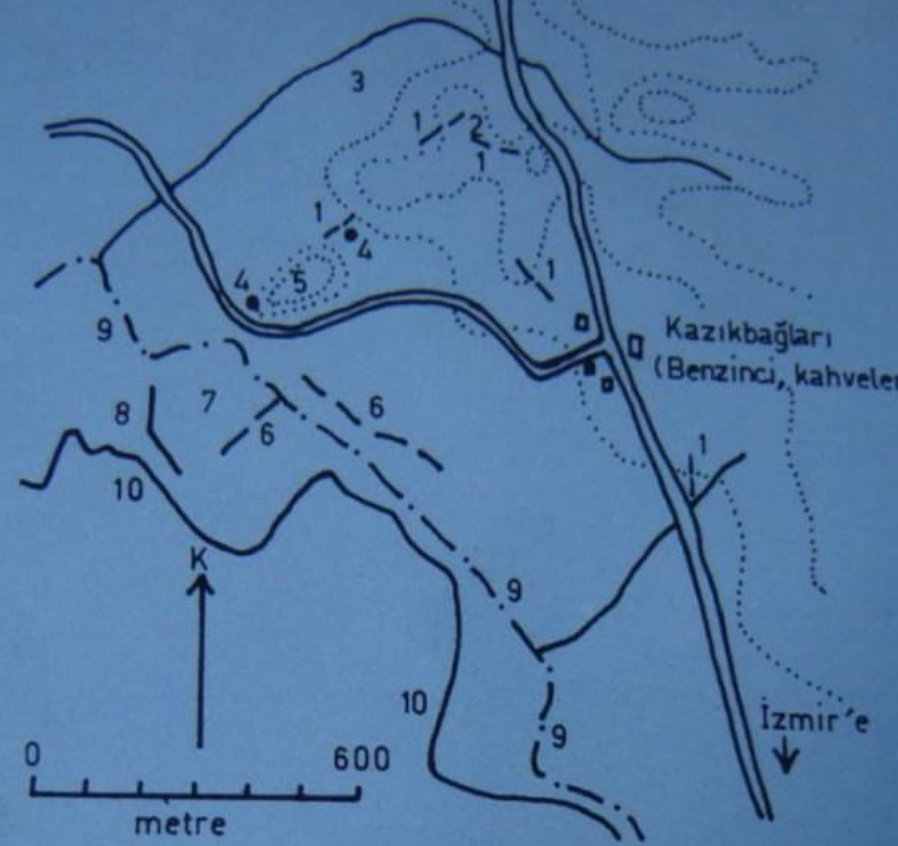

Elaia-Zeytinbağ

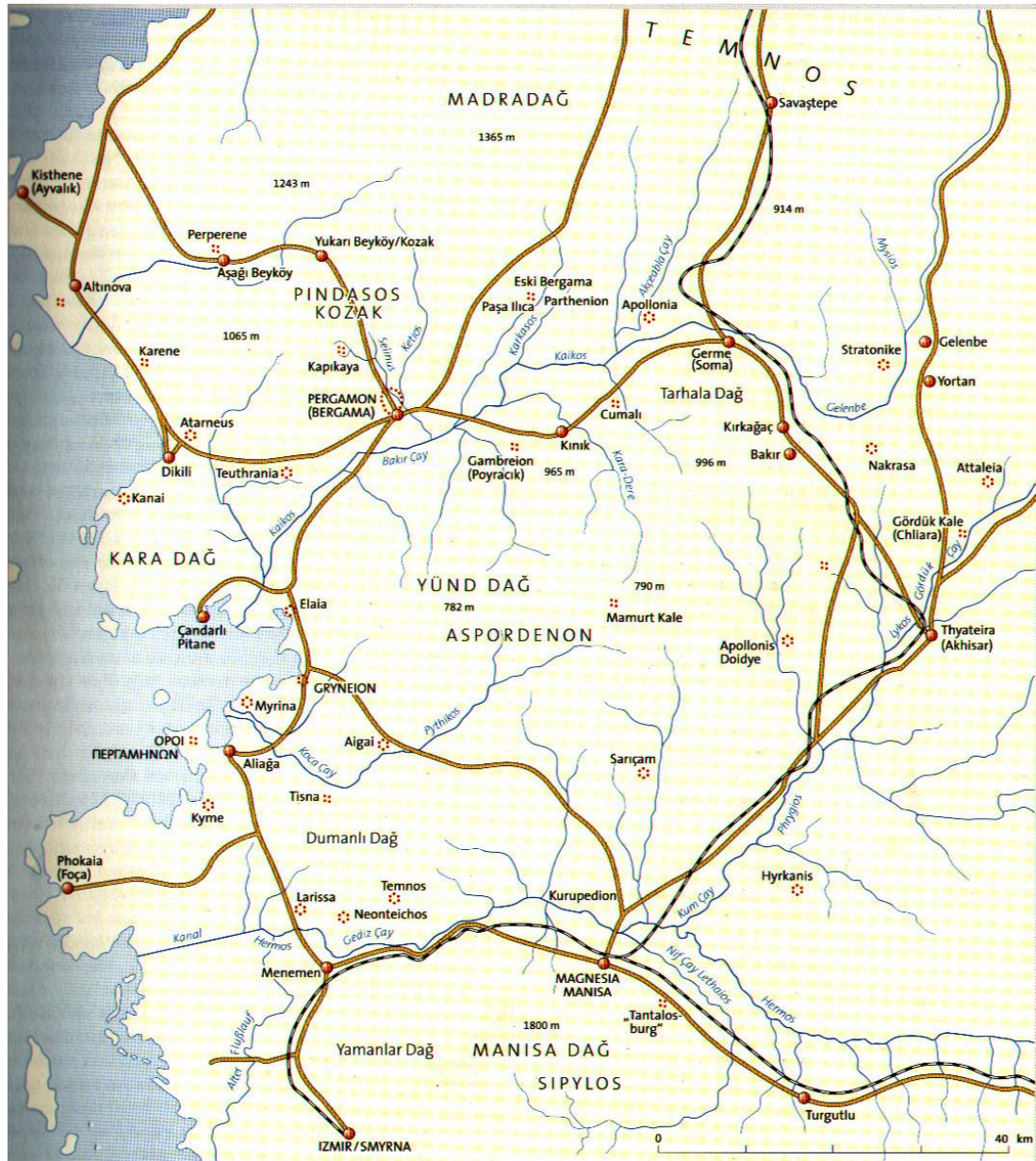

A Acropolis	B City Wall	C Harbour
D Harbour Mole	E Quay	F Ancient Coastline
G Well	H Gate	N Necropolis

Fig. 18 Plan of Elaia

- 1 Kent surlarının kalıntıları
- 2 Sur kapısı yeri
- 3 Nekropolis (mezarlık)
- 4 Kuyular
- 5 Akropolis (yukarı hisar) yeri
- 6 Liman rıhtımı kalıntıları
- 7 Eski Liman yeri
- 8 Mendirek kalıntıları
- 9 Kıyının ilkçağdaki sınırı

MYRİNA (ÇANDARLI KÖRFEZİ, KALABAKSARAY)

- Terracotta eserleri ile ünlüdür.
- Yarımada üzerinde yer alır.
- Günümüzde üzerinde modern yerleşme yer almaz.
- Limanı vardır.
- Bizans dönemine ait surlar vardır.

Myrina-Birkitepe

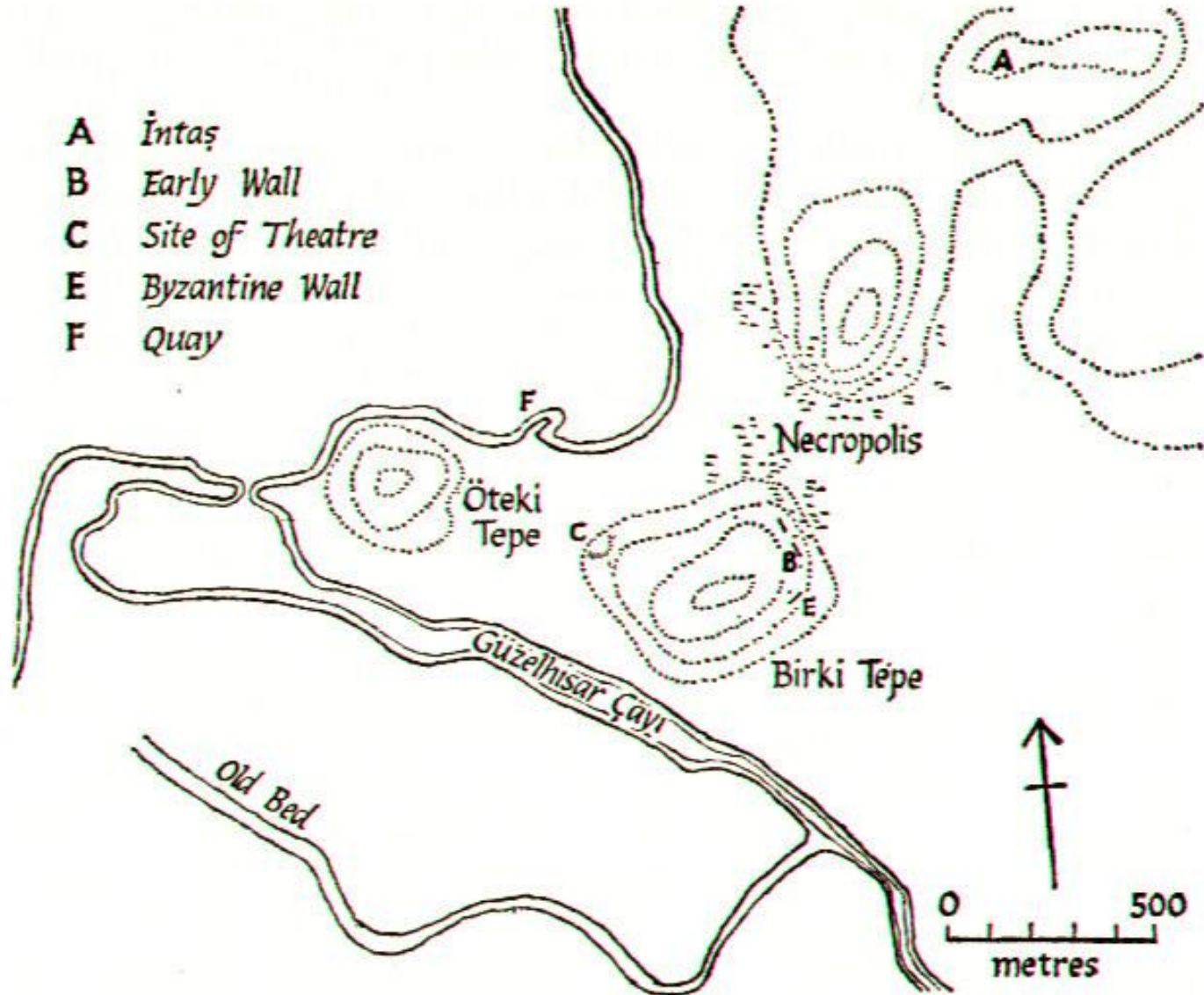
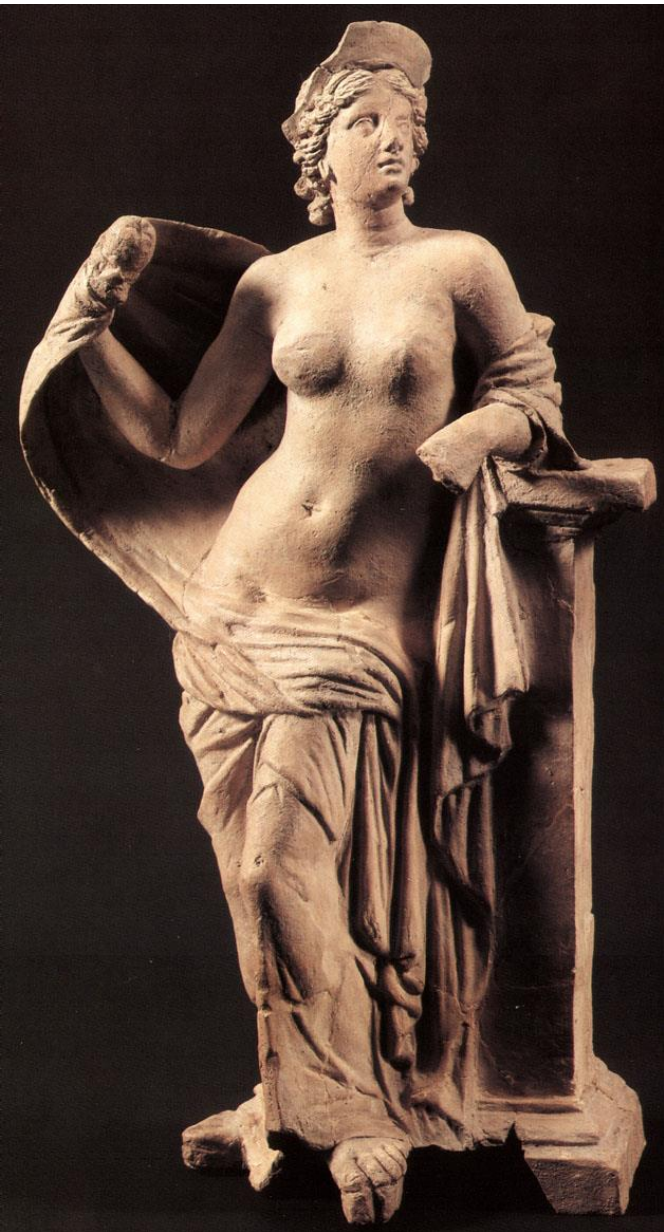

Fig. 16 Plan of Myrina (after Pottier-Reinach)

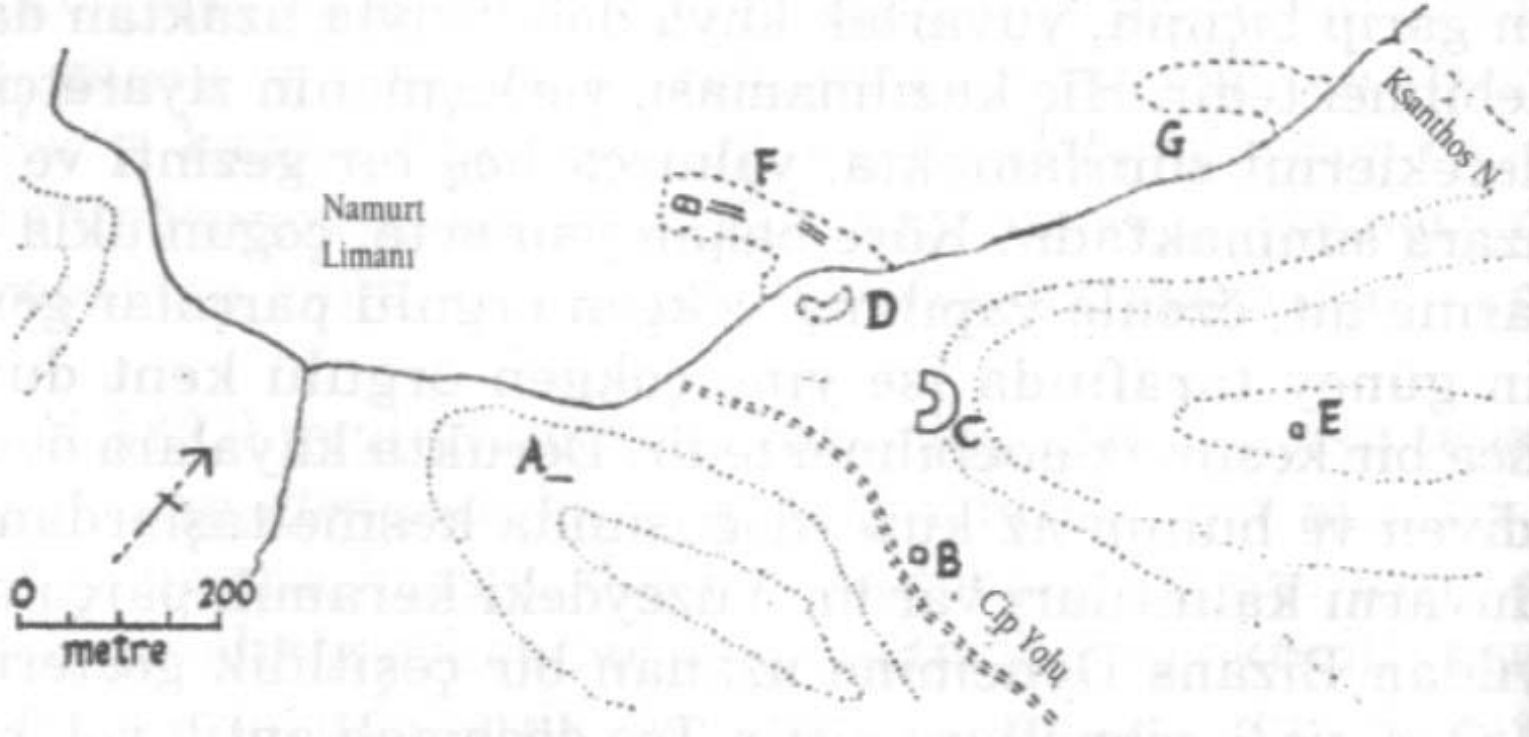
Myrina Terrakotta Heykelcikleri

KYME (ALIAĞA)

- Önemli bir liman kentidir.
- Ortaçağ döneminde oldukça hırpalanmış bir kenttir.
- Cadde-sokak sistemi vardır.
- Burada bulunmuş olan bronz heykel çok önemlidir.
- Namurt limanı önemlidir.

A Polygonal Duvar

B Anitsal Yapı

C Tiyatro

D Yiğma Toprak

E Ion Düzeninde

Tapınak

F, G Mendirekler

Resim 15 - Kyme, plan

AİGAI (KÖSELER KALESİ)

- Yund dağının tepesinde yer alır.

